

Rapport om ovädret i Värmland 4-5 augusti 2004

Förord

Länsstyrelsen i Värmlands län har i sin roll som geografiskt områdesansvarig myndighet på regional nivå sammanställt denna rapport med anledning av det kraftiga regn- och åskoväder som drabbade delar av Värmlands län den 4-5 augusti 2004. Rapporten bygger på den redovisning som lämnats av medverkande aktörer.

Rapporten ger en bild av det svåra ovädret och vilka åtgärder som vidtogs av olika aktörer under ovädret och tiden därefter. Rapporten avslutas med en sammanfattning och ett antal områden/frågor som särskilt bör uppmärksammas i det fortsatta arbetet.

Rapporten överlämnas till Regeringskansliet som information och för eventuella åtgärder.

Inom Värmlands län kommer rapporten att ligga till grund för det fortsatta uppföljnings- och utvärderingsarbetet för att förbättra rutiner för samverkan, information m.m.

Eva Eriksson
Landshövding

Omslagsbild

Länsväg 824 väster om Rådasjön i Hagfors kommun

FOTO: Göran Mårtensson, Hagfors kommun

2004-11-05

Regeringskansliet

103 33 STOCKHOLM

Rapport med anledning av ovädret den 4-5 augusti 2004

1. Bakgrund

Den 4 augusti 2004 regnade det i stort sett hela dagen i vissa delar av Värmland och på kvällen och natten mot den 5 augusti kom ett kraftigt regn- och åskväder. De största regnmängderna föll i Hagfors kommun, men även i Munkfors kommun och i norra delen av Karlstads kommun var nederbörden riklig.

I Sunnemo (en mindre ort i Hagfors kommun) föll ca 210 mm regn (uppmätt av flera ortsbör) under tiden kl. 16.00-04.00, d.v.s. under tio timmar, och i SMHI:s mätstation i Råda några km nordväst om Hagfors uppmättes 189 mm, vilket är den näst största uppmätta dygnsmängden någonsin på en SMHI-station.

Den kraftiga nederbörden ledde till att ett stort antal vägar blev helt oframkomliga, då delar av vägarna spolades bort. Detta ledde till att ett antal människor blev helt isolerade och inte kunde komma från eller till sina hem. Det blev temporärt också el- och teleavbrott på ett antal platser.

2. Syftet med denna rapport

Många aktörer var inblandade i denna händelse, såväl när den inträffade som efteråt. Länsstyrelsen i Värmland följde också händelsen kontinuerligt och den 10 augusti sammankallades det Regionala krishanteringsrådet. Vid detta möte deltog berörda aktörer och det beslöts bl.a. att det skulle ske en uppföljning och utvärdering av händelsen och att en rapport skulle sammanställas.

Länsstyrelsen tillskrev därefter berörda aktörer (SMHI, Vägverket, Försvarsmakten, Polismyndigheten Värmland, Hagfors, Karlstads och Munkfors kommuner, Karlstadsregionens och Klarälvdalens räddningstjänstförbund, SOS Alarm, Stora Enso Skog samt Fortum Distribution) och begärde in en rapport, vilken bl.a. skulle innehålla en redogörelse för händelseförloppet, beslut och åtgärder i kronologisk ordning, samverkan med andra aktörer, hur informationen till allmänheten fungerade, slutsatser och erfarenheter, kostnader för vidtagna åtgärder samt, om möjligt, kostnader för enskilda personer.

Länsstyrelsen har nu sammanställt inkomna delrapporter till en rapport. Denna rapport har två syften, dels information till Regeringskansliet, dels underlag för erfarenhetsåterföring (förbättring av rutiner, samverkan, information m.m.).

I rapporten redovisas kortfattat de olika aktörernas svar och rapporten avslutas med en sammanfattning samt redovisning av ett antal områden/frågor, som särskilt bör beaktas i det fortsatta arbetet. I bilaga återfinns ett antal bilder.

Rapporten har blivit relativt omfattande, då ett stort antal aktörer varit inblandade, men Länsstyrelsen har bedömt det vara värdefullt att ge en helhetsbild över hur samhället agerade vid denna "extraordinära händelse".

De fullständiga rapporterna från aktörerna finns tillgängliga hos Länsstyrelsen i Värmland.

3. Kortfattad sammanställning av inkomna rapporter

SMHI

Vid ovädret i Värmland den 4-5 augusti fungerade SMHI:s prognos- och varningstjänst helt enligt fastlagda rutiner. Varningar utfärdades enligt fastlagda kriterier – i tid och för rätt geografiskt område.

Enligt överenskommelsen med Räddningsverket (SRV) skall denna typ av varning för kraftigt regn endast distribueras via rutinemässigt använda kommunikationskanaler, d.v.s. radio, TV och Internet. Därmed skickades inte varningen via direktkanaler (fax) till SOS-centraler eller räddningstjänster.

Om Länsstyrelsens utvärdering av den aktuella händelsen visar att räddningstjänsten skulle kunnat arbeta effektivare om man erhållit en varning direkt från SMHI, bör detta leda till en omprövning av den gällande överenskommelsen med SRV vad gäller distribution av varningar.

SOS Alarm

Under eftermiddagen/kvällen den 4 augusti 2004 mottog SOS-centralen drygt dubbelt så många samtal (drygt 800 st.) än normalt under motsvarande tidsperiod och från kl. 15.00 den 4 augusti till kl. 15.00 den 5 augusti mottogs 1 540 automatlarm mot normalt ca 1 000 st.

Samtalen under eftermiddagen rörde el- och telebortfall, översvämning av källare och automatlarm, som utlösts av åska, och på natten var det samtal om översvämmade vägar/gator, vägar som rasat etc.

Under kvällen/natten arbetade 5-6 operatörer mot normalt tre under dagtid och två under nattetid. En driftassistent fanns också som bakre koordinator. På natten kallades också en brandmästare in till SOS-centralen för att bistå med beslutsstöd/hjälp och en räddningsledare i beredskap larmades ut för att på plats kontrollera vissa områden.

SOS-centralen planerade under natten hur utryckningsfordon skulle dirigeras, om det kom in larm om olyckor m.m.

Länsstyrelsens vakthavande beslutsfattare (VB) informerades tre gånger under kvällen/natten och Riksradiion informerades i ett tidigt skede och vid flera till-

fällen under natten. Vid varje tillfälle lämnades information i radion till allmänheten.

Räddningsledaren och brandmästaren var till stor hjälp i SOS-centralens arbete under natten. Att ha en brandmästare/-befäl i SOS-centralen vid större händelser är ett mycket värdefullt stöd och detta skulle kunna utvecklas till en regional resurs.

Informationen till allmänheten kan förbättras och SOS-centralen kommer att förtydliga planerna för detta.

El-, tele- och vägoperatörer bör förbättra felanmälan till SOS-centralen för att minska antalet samtal från allmänheten på nödnumret 112.

Samverkan mellan ambulans, räddningstjänst och SOS Alarm fungerar i regel bra, men den kan förbättras. Om andra aktörer såsom polis, elbolag och Vägverket gav SOS-centralen återkoppling om resurser, pågående arbeten etc. skulle det vara enklare att besvara samtal från allmänheten och också minska antalet samtal, då många ringer vid ett flertal tillfällen.

Polismyndigheten Värmland

Under kvällen den 4 augusti drabbades Värmland av ett häftigt regnväder. Samtal kom till polisens ledningscentral från människor som uppmärksammat översvämningar och att vägar höll på att spolats bort.

Från kl. 21.44 och framåt kom ett antal samtal om översvämmade och bortspolade vägar. Detta meddelades till Vägverkets trafikinformationscentral (TIC).

Under hela natten var kontakten mellan polisens ledningscentral, SOS Alarm och TIC flitig. Trafikmeddelanden kom fortlöpande på fax från TIC om avstängda vägar och varningar om risk för underminerade vägar m.m. Många samtal kom också från allmänheten som undrade över framkomligheten på olika vägar.

All information som inkom till polisens ledningscentral vidarebefordrades till TIC, som i sin tur hade kontakt med sändningsledningen på Sveriges Radio, som lämnade information till allmänheten. Detta är en väl inarbetad rutin som fungerar utmärkt.

Det som gjorde det hela svårt att greppa var att det var många aktörer involverade och att flera kommuner drabbades. Det var därför svårt att få en samlad bild och information och feed-back om vad som gjordes på olika håll var också svår att få. Gemensamma och kontinuerliga lägesredovisningar hade varit önskvärt under de första dygnet, förslagsvis hos SOS Alarm/Räddningstjänsten i Karlstad (de är samlokaliserade), dit representanter för de olika aktörerna kunde lämna sin information eller medverka personligen.

Länsstyrelsen i Värmlands län

Länsstyrelsens VB erhöll under natten den 4-5 augusti tre samtal från SOS Alarm. I detta skede var ännu inte omfattningen av skadorna känd, men den 5 och 6 augusti framkom konsekvenserna av ovädret på ett tydligt sätt. Fredagen den 6 augusti åkte landshövdingen, tillsammans med Länsstyrelsens VB, Vägverkets chef i Värmland och kommunstyrelsens ordförande i Hagfors kommun ut och inspekterade ett antal områden. För att förstå skadornas omfattning krävdes besök på platsen. Landshövdingen informerade direkt herefter infrastrukturministern om situationen.

Länsstyrelsen har deltagit i ett par möten med Hagfors och Munkfors kommuner som ett stöd och "bollplank". En knapp vecka senare inkallades också det Regionala krishanteringsrådet till ett möte på Länsstyrelsen, då information bl.a. lämnades om dagsläget och vidtagna åtgärder av de berörda aktörerna. Vid mötet beslöts också att en rapport skulle tas fram som speglar vad som hänt, vidtagna åtgärder, samverkan m.m. (se p. 2 ovan).

Landshövdingen tillskrev den 3 september infrastrukturministern för att uppmärksamma denne på problematiken (främst finansieringen) med det enskilda vägnätet (se bilaga 1).

Vid ett seminarium med finans- och försvarsdepartementen den 15 september (bl.a. deltog statsekreteraren Gun Eriksson) om krishanteringssystemet och länsstyrelsens roll som geografiskt områdesansvarig myndighet redovisade Länsstyrelsen i Värmland kort vad som hände den 4-5 augusti och tiden därefter och Länsstyrelsens roll.

Länsstyrelsens styrelse har fått en information och information kommer också att lämnas om denna rapport.

Med rapporten som grund kommer Länsstyrelsen att initiera att de olika aktörerna ser över samverkansformer, rutiner m.m. Länsstyrelsen avser också initiera ett möte med Krisberedskapsmyndigheten (KBM) och Räddningsverket, tillsammans med bl.a. Hagfors kommun för att diskutera erfarenheter.

Ett klarläggande om Länsstyrelsens roll och krishanteringssystemets uppbyggnad har gått ut i pressen som ett svar på en debattartikel.

Länsstyrelsen agerade utifrån sin roll som geografiskt områdesansvarig myndighet, vilket bl.a. innebär samordning, samverkan samt informationsinhämtning och -spridning.

Klarälvdalens räddningstjänstförbund

Klarälvdalens räddningstjänstförbund är gemensamt för kommunerna Hagfors och Munkfors.

Det regnade och åskade hela dagen den 4 augusti och regnet intensifierades på kvällen. Det första larmet kom kl. 17.41, och det var ett larm om åsknedslag i ett bostadshus. Sedan inkom larm och samtal från privatpersoner under hela kvällen och natten. Det blev också telefonstörningar såväl på det fasta som mobiltelefonnätet, vilket ledde till svårigheter att kommunicera, men lyckligtvis fungerade comradion.

Samtliga tillgängliga brandmän kom i tjänst och många insatser gjordes såsom läns-pumpning av fabrikslokaler och källare, avspärning av vägar m.m., vilket ledde till brist på såväl personal som materiel, men viss materiel erhöles från Hagfors och Munkfors. Räddningspersonal åkte också ut för att på plats sätta sig in i situationen.

Då det är svårt att kortfattat beskriva situationen under kvällen/natten den 4-5 augusti bifogas räddningsledarens egen rapport (bilaga 2).

Räddningsinsatsen avslutades tisdagen den 10 augusti kl. 16.00.

Hagfors kommun

Regnovädret som bl.a. drabbade delar av Hagfors kommun innebar stora negativa konsekvenser för kommunen och dess innevånare. Det var främst vägnätet som drabbades; såväl allmänna som enskilda (med eller utan statsbidrag) vägar. Länsvägarna 240 och 824, vilka går utefter den östra resp. västra sidan av Rådasjön skadades på fem olika ställen (raviner), så att vägarna blev helt oframkomliga. Detta innebar att ca 170 personer blev helt avskurna från omgivningen. Även länsväg 929 mellan Hagfors och Bergsäng skadades på ett par ställen.

När det gäller enskilda vägar uppskattas att ca 100 skadats mer eller mindre med stora konsekvenser för de drabbade. Inte minst är kostnaderna att reparera dessa vägar i många fall mycket kännbara för enskilda boende. Kostnaden att återuppbygga en helt bortspolad tillfartsväg kan uppgå till 300 000- 400 000 kronor och för detta utgår normalt ingen ersättning från försäkringsbolagen och inte heller från det offentliga.

Även kommunens egna anläggningar och tekniska system såsom ledningsnätet, avloppsreningsverken m.m. har fått stora skador. Kostnaden för den nya vattenledningen mellan Hagfors och Munkfors har ökat med ca 800 000 kronor p.g.a. stora erosionsskador på banvallen.

Kommunstyrelsens ordförande Nils Persson, som tillika är krisledningsnämndens ordförande, hamnade mer eller mindre frivilligt mitt i ovädrets centrum, då han bor väster om väg 240, som drabbades svårt. Nils Persson ger i bilaga 3 en ”målände” beskrivning av vad som hände på kvällen och natten den 4-5 augusti och de närmast följande dagarna.

Sammanfattningsvis kan följande sägas:

Hagfors kommun bildade i enlighet med krisledningsplanen en arbets-/beredningsgrupp, vars syfte var att handlägga de frågeställningar och problem som uppkommit i samband med och efter ovädret. Gruppen hade under första veckan möte varje morgon, där den stämde av vad som skett och beslutade om nya åtgärder. I gruppen deltog kommunstyrelsens ordförande, kommunchefen, tekniska chefen, den informationsansvarige, räddningschefen, beredskapssamordnaren samt vice ordföranden i kommunstyrelsen. Då så ansågs nödvändigt bjöds även andra aktörer in såsom t.ex. skolchefen, socialchefen och företrädare för Vägverket och Stora Enso.

Vid ett möte den 6 augusti i Munkfors deltog berörda myndigheter/organisationer. Vid mötet redovisades nuläget, genomförda åtgärder samt beslutades hur arbetet skulle bedrivas vidare

Det diskuterades inte direkt om det var en extraordinär händelse och krisledningsnämnden inrättades formellt inte, men högsta kommunledningen deltog aktivt i arbetet. Den 24 augusti sammankallades emellertid krisledningsnämnden, där en gemensam genomgång av händelseförloppet gjordes.

De sociala frågorna är mycket viktiga, då många enskilda personer blir berörda. Hemtjänsten hade kontakt med sina vårdtagare och företrädare för kommunen besökte under den första helgen ett stort antal personer som drabbats särskilt hårt och som kunde behöva lite medmänsklighet. Vid dessa besök skulle också skadorna besiktigas, dokumenteras och kostnadsberäknas. Av de 40 fastigheter som besöktes hade ca tio fastigheter skador, där kostnaderna uppskattas till mer än 100 000 kronor och totalt beräknas kostnaderna för återställning av de enskilda vägarna uppgå till ca 3,5 miljoner kronor. Särskild planering behövdes också inför skolstarten för att samtliga elever skulle kunna ta sig till och från skolan.

Synpunkter, slutsatser och erfarenheter:

I det akuta skedet var det svårt att få tag på ”rätt” personer och myndigheter, som på ett aktivt sätt snabbt kunde bistå kommunen och de drabbade. Det är viktigt att ”nyckelpersoner” snabbt kan nås per telefon och att de har de resurser som erfordras. Det kan t.ex. gälla att få ut avspärningar på drabbade vägar, information till allmänheten via radio m.m.

Att ha en bra samverkan mellan aktörer som kan hjälpa till i arbetet är viktigt.

Det är viktigt att ha övningar tillsammans med olika aktörer för att ”träffa” varandra, utbyta erfarenheter och lära av varandra.

Informationen till de drabbade, allmänheten, inblandade aktörer m.fl. är av avgörande betydelse vid en sådan här händelse. Jourtelefonen kom i gång först efter en och en halv dag och detta var alldeles för sent, vilket ledde till att kommunens växel fick ta emot ett stort antal samtal från oroliga kommuninnevånare och det var många gånger oklart vilka som skulle svara på frågorna. Information om

situationen lades ut på kommunens ”vanliga” hemsida, då kriswebben ännu inte har kommit i gång.

Vid sådana här dramatiska händelser som får stora negativa konsekvenser på samhället och inte minst för enskilda medborgare, borde det finnas ekonomiska medel att tillgå för att snabbt kunna nyttjas för återställningsarbeten m.m.

Kommunen har gjort allt som är möjligt för att få riksdag, regering och departement informerade och intresserade av vad som har skett. Ett par riksdagsmän har varit här, men annars har intresset varit minimalt. Det är viktigt att kommunen och de drabbade får den uppmärksamhet som behövs inte minst från statsmakten.

Att laga de drabbade vägarna 240 och 824 har tagit mycket lång tid (mer än två månader). Är det rimligt att så för samhället viktiga vägar inte kan iordningställas snabbare? Det har även varit svårt att från Vägverket få besked när de skall vara klara.

Kommunen tog initiativ till att bjuda in företrädare för försäkringsbolagen. Syftet med detta var att de drabbade på ett enkelt sätt skulle få kontakt med sitt försäkringsbolag och kunna diskutera uppkommen skada och eventuell ersättning. Mötet var mycket välbesökt och här fick också företrädare för kommunen och räddningstjänsten möjlighet att träffa många av de drabbade.

Hagfors kommun anser, att de kraftiga erosions-skador som uppkommit i samband med regnovädret bör utredas och dokumenteras av Statens Geologiska Institut (SGI). Det är viktigt att få reda på vilka effekter ett sådant här regnoväder kan få i ett landskap med dalgångar ut mot vattendrag och där marken består av lätteroderat friktionsmaterial. Flera frågeställningar har uppkommit, som t.ex. kan man bygga på ett säkert sätt i dessa slänter, hur säkert ligger befintlig bebyggelse inom de riskutsatta områdena, hur skall vägtrumorna dimensioneras etc.? Kostnaden för denna utredning bör, enligt kommunens mening, bekostas av staten.

Det är mycket svårt att uppskatta de kostnader som totalt uppkommit på vägarna p.g.a. ovädret, men en beräkning som gjorts av kommunen, Vägverket och Stora Enso visar på följande ungefärliga kostnader:

Hagfors kommun	5,5 miljoner kronor
Vägverket Produktion	27,5 ”
Stora Enso	3,8 ”
<u>Privata skador</u>	<u>3,5 ”</u>
SUMMA (ca)	40 miljoner kronor

Munkfors kommun

Skyfallet den 4 augusti förorsakade stora skador på kommunala gator (underminerade gator, bortspolad asfalt m.m.), vägtrummor, avloppsledningsnät och bannvallen samt till följd av översvämningar skador i byggnader. Räddningstjänsten, biträdd av den tekniska avdelningens arbetsledning, fick göra ett antal insatser.

I samband med det kraftiga regnandet förekom ihållande åska och telekommunikationerna stördes under natten och på morgonen och förmiddagen den 5 augusti fungerade inte kommunens växel och även mobiltelefonnätet var osäkert. Ett halvduzin familjer hade avskuren bilväg till och från hemmet.

Den tekniske chefen beslöt bl.a. om följande åtgärder: Alla som rapporterat om översvämmade källare skulle få besök av personal från Tekniska avdelningen senast den 5 augusti för råd och för att nämnden skulle få en uppfattning om skadorna. Därutöver skulle arbetsledningen göra en översyn av skadade gator, trummor m.m. Därefter skulle reparationsarbetena påbörjas omedelbart.

Samordning av information till allmänheten rörande skadeläget skedde genom Hagfors kommuns försorg från den 6 augusti och fungerade väl.

Munkfors kommun bedömde händelserna den 4 augusti som extraordinära. Krisledningsnämnden inkallades dock inte, vilket måste tillskrivas ovanan att kalla in denna nytillsatta nämnd (kommunen beslutade om tillsättning och bemanning av en sådan nämnd den 14 juni 2004).

Inom en vecka var alla skador på gator och vägtrummor åtgärdade med ett par undantag.

Slutsatser: Det går inte direkt att peka på något som borde ha gjorts bättre. Samverkan mellan Munkfors och Hagfors kommun, räddningstjänsten, Vägverket och utringda entreprenörer fungerade bra.

Det mesta återställningsarbetet har hunnit vidtas och kostnaderna för en del av dessa har kunnat sammanställas, medan vissa kostnader ännu är bedömningar.

Översiktlig sammanställning:

Kommunala gator, vägtrummor och ledningsnät	580 000 kronor
Kommunala fastigheter	31 000 ”
Banvallsprojektet	49 000 ”
Spegeldammen	130 000 ”
Översvämningar i byggnader	300 000 ”
Summa (ca)	1 100 000 kronor

Räddningstjänsten Karlstadsregionen

Under kvällen och natten den 4-5 augusti kom larm om främst vattenfyllda källare och ett drygt tiotal insatser gjordes. Då larm kom om bortspolade vägar gjordes en inspektion i området och de boende kontaktades. Vägar var ofarbara på två ställen och de boende kunde inte ta sig ut med bil.

En brandmästare gick under natten in som stöd till SOS-centralen.

Under de kommande dagarna åkte räddningstjänsten runt i de drabbade områdena och inspekterade och det var fortsatta kontakter med allmänheten, som ville att ”deras” vägar skulle prioriteras vid reparationsarbetet.

Kostnaderna för räddningsinsatsen var ca 40 000 kronor (i huvudsak personalkostnader).

Räddningstjänsterna i Värmland har i samverkan skapat personella och fysiska förutsättningar för att vid speciella tillfällen starta upp en stab och ledningsarbete i anslutning till SOS-centralen. Staben kan i ett sådant läge avlasta den enskilde räddningsledaren som vid oväder av denna kaliber har svårt att få en överblick. Detta gjordes inte vid denna händelse, utan varje kommun/räddningstjänst löste sin uppgift. En omedelbar åtgärd är att tydliggöra denna möjlighet för räddningstjänsterna i Värmland.

Karlstads kommun

Karlstads kommuns norra delar drabbades av kraftigt regn med åska den 4 augusti.

Tekniska verkens beredskapsansvarige fick första samtalet från SOS kl. 22.45, vilket följdes av flera samtal under kvällen och natten.

Ett antal vägar skadades allvarligt. Berörda boende informerades, vägarna stängdes av och reparation påbörjades den 5 augusti. Veckan efter regnet hade vägarna reparerats till åkbart skick och därefter fortsatte arbetet. Den totala kostnaden uppskattas bli ca 1 miljon kronor. Icke statsbidragsberättigade enskilda vägar har inte åtgärdats.

Enskilda tomter skadades p.g.a. vattenflöden från vägtrummor och ett antal källare översvämmades, då vatten trängde upp. Ersättningskrav kommer troligen att ställas mot kommunen.

Åskvädret förstörde elektrisk utrustning för va-försörjningen till en kostnad av drygt 100 000 kronor.

De personer som kontaktade tekniska verken fick information om situationen.

Vägverket, lokalkontor Värmlands län

Under kvällen/natten den 4-5 augusti arbetade vägjouren hos Vägverkets entreprenör för fullt med att försöka stänga av bortspolade vägar i området och hjälpa nödställda. De larm som SOS Alarm fick vidarebefordrades till bl.a. Vägverkets informationscentral i Göteborg (TIC). TIC fick en mängd frågor från allmänheten men kunde bara svara att det var vägproblem i Värmland och vilka vägar som var

avstängda för tillfället. Information om vägvästängningar skickades till media under kvällen och natten allt eftersom omfattningen uppdagades. Sent på kvällen bröt Sveriges Radio sändningen och meddelade att väg 240 var avstängd p.g.a. regnskador.

Den 5 augusti åkte Vägverket och inspekterade de drabbade områdena. Det var till en början svårt att bedöma omfattningen, då det bl.a. var svårt att komma fram på vissa ställen.

Vägverkets första mål var att i samråd med räddningstjänsten ordna framkomligheten på det allmänna vägnätet med provisoriska förbifarter och andra tänkbara omledningar, så att inga drabbade skulle vara instängda och på eftermiddagen den 7 augusti var inte så fallet.

Helt avspolade vägar var 240, 824 (flera djupa raviner) och 931 och det fanns även ett antal delvis bortspolade och mer eller mindre underminerade vägar.

Det enskilda vägnätet i området hade stora skador och var till vissa delar helt oframkomligt.

Mängder av telefonsamtal om vägar, isolerade människor och andra problem till följd av ovädret slussades hit och dit mellan kommunerna, räddningstjänsten, SOS Alarm, Vägverkets kundtjänst m.fl. och det gick inte att få en samlad bild av situationen inom de berörda områdena. Detta måste förbättras inför framtiden.

Under fredagen den 6 augusti besöktes de drabbade områdena av landshövdingen, Länsstyrelsens VB, Vägverkets chef i Värmland och kommunstyrelsens ordförande i Hagfors kommun (se ovan under Länsstyrelsen i Värmlands län).

Vid ett möte på eftermiddagen i Munkfors (tidigare refererat ovan) med berörda aktörer diskuterades om tillfälliga broar skulle anskaffas för att överbrygga de mycket stora raviner som uppstått på framför allt väg 240 och 824. Det beslöts emellertid att så inte skulle ske, då dessa skulle vara i vägen för återställningsarbetet och försena iordningställandet av vägarna.

Efter den akuta fasen vidtog en lugnare period, där arbetet fokuserades på att återställa de omfattande skador, som vägarna fått. På vissa ställen var 150 meter av vägen borta och det fanns raviner som var 20 meter djupa. Det krävdes därför omfattande geotekniskt arbete för att skapa stabilitet i de väggroppar som byggts upp. Stora jordmassor har också fått fraktas till vissa ställen, då mycket hade flutit i väg.

Under återställningsarbetet har allmänhet och media visat stort intresse för arbetets framskridande och frågor har kommit om när vägarna skulle kunna vara återställda och frågor om hur mycket återställningsarbetet kommer att kosta har ställts till lokalkontoret i Karlstad och till entreprenören. Då arbetet har varit mycket omfattande och tidsåtgång och kostnader svåra att precisera under arbetets gång och då media har frågat olika befattningshavare vid olika tillfällen har flera olika be-

sked givits. Med facit i hand kan konstateras att lokalkontoret skulle ha haft ansvaret för informationsarbetet och kontakterna med media. Efter ett tag sändes pressmeddelanden ut ett antal gånger för att informera om situationen, när vägarna beräknades vara reparerade etc.

Mycket resurser och övertid har lagts ner av Vägverket Produktion för att iordningställa vägarna och resurser har lånats in från angränsande driftområden och nödvändiga entreprenadmaskiner som funnits tillgängliga i länet har satts in i Hagforsområdet.

Enskilda vägar med statsbidrag är sedan vecka 39 helt iordningställda. I området finns dock ett antal enskilda vägar utan statsbidrag och alla dessa är ännu inte lagade. Kostnaderna för enskilda kan uppgå till hundratusentals kronor. I området finns också ett antal fastigheter som troligtvis kommer att lösas in av försäkringsbolag, då det finns en rasrisk och fastigheterna därför bedöms vara obeboeliga.

På det regionala planet har samarbetet fungerat bra, men det har även kunnat konstateras att vissa saker bör hanteras annorlunda i framtiden och det gäller bl.a. informationen till allmänheten. Vägverket har haft nära kontakter med Länsstyrelsen och kommunledningen i Hagfors under hela tiden.

En aktuell fråga har varit när Vägverkets egen krisorganisation bör träda i kraft och vem skall besluta om detta? Vägverket hamnade denna gång i ett mellanläge mellan krisorganisation och ordinarie driftverksamhetsansvar, vilket inte var helt bra.

Det har framförts kritik mot att det har tagit lång tid att få upp adekvat skyltning om avstängda vägar och alternativa vägar, mot att det har använts för lite resurser och att det har tagit för lång tid att iordningställa vägarna. Informationen har inte heller fungerat tillfredsställande (se ovan). Vägverket kommer därför under hösten att utvärdera sina och entreprenörernas insatser under och efter det svåra ovädret för att kunna vidta förbättringsåtgärder.

Kostnaderna för iordningställning av de allmänna vägarna i området beräknas i nuläget till mellan 35-40 miljoner kronor och kostnaderna för de enskilda vägarna med statsbidrag är beräknade till ca 3 miljoner kronor.

Stora Enso (Forshaga och Ekshärads distrikt)

Ca 50 personer blev instängda vid ovädret och ca 75 vägar blev oframkomliga med hjulfordon.

Den 5 augusti genomfördes inventering av skadorna och lagningsarbetena prioriterades med högsta prioritet för de vägar där det fanns instängda personer.

Information till ”instängda” skedde via telefon och hembesök.

Samarbetet med Hagfors och Munkfors kommuner, Vägverket samt entreprenörer fungerade mycket bra, utan onödig byråkrati.

Kostnaden för återställning bedöms i dagsläget till ca 3,8 miljoner kronor för de två distriktens egna vägar och därtill kommer kostnader inom drabbade vägsamfundigheter, där Stora Enso är delägare.

Fortum Distribution

Vid det oväder som drog in (och snurrade runt) den 4 augusti drabbades elnätet av diverse störningar p.g.a. åskan. Ca 20 000 kunder drabbades av längre eller kortare elavbrott. Orsakerna var mestadels ”normala” med något undantag för lågspänningsstolpar som rasat i samband med skred. Även i mark förlagda kablar frilades på några ställen, då jord spolades bort.

Felavhjälpningen försvårades av den dåliga framkomligheten på vägarna. Allt arbete skedde i den normala störningsorganisationen för denna storlek av störningar

Information lämnades av Fortum dels on-line via hemsidan till media och allmänhet, dels vis OJJE-systemet till Sveriges Radio.

4. Sammanfattning, områden/frågor att beakta i det fortsatta arbetet

Det oväder som drabbade främst östra Värmland kvällen/natten den 4-5 augusti var mycket omfattande och konsekvenserna stora, men glädjande nog skadades inga personer allvarligt. Ett antal personer blev emellertid helt isolerade under en tid, vissa fastigheter drabbades och vägnätet fick omfattande skador. Temporärt var det också el- och telebortfall.

Samtliga vägar är nu i stort återställda med undantag av ett fåtal enskilda vägar.

Kostnaderna för att reparera vägarna uppskattas i dagsläget till ca 40 miljoner kronor. De övriga kostnaderna (personalkostnader, förstörd utrustning m.m.) förväntas ligga i storleksordningen 2-3 miljoner kronor.

Som framgår av denna rapport var många aktörer inblandade i större eller mindre omfattning. Länsstyrelsen bedömer att arbetet i huvudsak fungerade på ett bra sätt. Det finns emellertid vissa områden/frågor som särskilt bör uppmärksammas i det fortsatta arbetet:

Det får inte finnas några oklarheter om vem som har ansvaret. En olycka/större händelse sker alltid i en kommun och då kommunen har ett geografiskt områdesansvar är det i första hand kommunen som har ett ansvar för att åtgärderna samordnas inom kommunen.

Krisledningsnämndens roll och uppgifter bör klargöras.

Vad som skall klassas som en extraordinär händelse bör ytterligare klargöras (även om det finns en definition på en sådan händelse).

Länsstyrelsen har ett geografiskt områdesansvar inom hela länet, vilket bl.a. innebär att hålla sig väl underrättad om vad som sker och rapportera vidare till Regeringskansliet m.fl., samt att fungera som "bollplank". Länsstyrelsen skall också verka för samordning, vilket inte är minst viktigt, då flera kommuner är inblandade. I rollen ligger också att vid behov sammankalla det Regionala krishanteringsrådet (vilket också skedde). Det är viktigt att Länsstyrelsen inte tar över, eller upplevs ta över, det kommunala ansvaret.

I Länsstyrelsens roll ligger att stödja och ge råd till kommunerna före, under och efter en större händelse/olycka. Länsstyrelsen har därför särskilda resurser från Krisberedskapsmyndigheten (KBM) för att bedriva detta arbete. Nu är det viktigt att arbeta med uppföljning och utvärdering och denna rapport är ett led i detta arbete.

Samverkan mellan olika aktörer är nödvändig. Av rapporterna framgår att denna samverkan har fungerat tillfredsställande, men att den går att förbättra. Bästa sättet att träna ledning och samverkan är genom övningar (förutom i ett "skarpt" läge, men då kan det vara för sent). Länsstyrelsen avser initiera sådana övningar.

I ett krisläge är det nödvändigt att informationen fungerar. Den skall vara snabb och korrekt och nå ut till media, allmänhet och inblandade aktörer. Så fungerade det inte i alla stycken vid denna händelse. Därför behöver rutiner, resurser, teknik m.m. ses över.

Resurserna – såväl personella som materiella – räcker i regel inte till vid en händelse som den i Värmland i augusti. Det innebar t.ex. att det tog lång tid innan alla förstörda eller farliga vägar var avstängda. Här gjorde allmänheten emellertid mycket goda insatser, helt i enlighet med lagen om skydd mot olyckor, av vilken bl.a. framgår: "Den som upptäcker eller på annat sätt får kännedom om en brand eller om en olycka som innebär fara för någons liv eller allvarlig risk för någons hälsa eller för miljön skall, om det är möjligt, varna dem som är i fara och vid behov tillkalla hjälp. Detsamma gäller den som får kännedom om att det föreligger en överhängande fara för en brand eller en sådan olycka".

SMHI har varit i kontakt med Länsstyrelsen i Värmland för att diskutera en utveckling av prognosverksamheten till räddningstjänsten m.fl. Länsstyrelsen avser därför, tillsammans med representanter för bl.a. räddningstjänst och SOS Alarm, besöka SMHI för att diskutera denna fråga. Vid översvämningarna i Värmland vintern 2000/2001 "skräddarsydde" SMHI prognoser tillsammans med Länsstyrelsen, vilka var till stor nytta.

Länsstyrelsen anser, i likhet med Hagfors kommun, att en utredning om de erosionsskador som uppkommit i samband med ovädret bör utredas och dokumenteras av SGI och f.n. utreds finansieringsfrågan.

Många i Värmland upplever att det var en "katastrof" som hände den 4-5 augusti. Det finns därför en besvikelse hos många värmlänningar att händelsen inte har uppmärksammats mer på central nivå och att besöken på plats har varit så få.

Ett stort antal enskilda icke statsbidragsberättigade vägar förstördes av ovädret, vilket har inneburit svåra ekonomiska påfrestningar på enskilda vid återuppbyggnaden, då varken det offentliga eller försäkringsbolagen lämnar ersättning. Regeringen bör överväga någon form av "katastroffond" eller liknande, som snabbt kunde ge bidrag till drabbade personer. Länsstyrelsen vill i detta sammanhang erinra om en liknande händelse (om än ej i samma omfattning) i västra Värmland sommaren 2002, då Länsstyrelsen tillskrev regeringen om ersättning för drabbade enskilda personer och samfälligheter. Något beslut har ännu inte fattats i denna fråga.

Länsstyrelsen är beredd att inkomma med detaljerat underlag, om medel ställs till förfogande för att hjälpa drabbade privatpersoner.

Eva Eriksson
Landshövding

Stefan Dellså
Beredskapsdirektör

Sändlista

Finansdepartementet
Försvarsdepartementet
Näringsdepartementet
Krisberedskapsmyndigheten
Statens räddningsverk
Regionala krishanteringsrådet
Berörda aktörer

*Länsväg 240 i Hagfors kommun.
FOTO: Thomas Morling, Vägverket*

*Länsväg 240 i Hagfors kommun.
FOTO: Thomas Morling, Vägverket*

*Länsväg 240 vid Backa i Hagfors kommun.
FOTO: Göran Mårtensson, Hagfors kommun*

*Länsväg 240 vid Haftersbol i Hagfors.
FOTO: Göran Mårtensson, Hagfors kommun*

*Länsväg 240, Backa i Hagfors kommun.
FOTO: Göran Mårtensson, Hagfors kommun.*

Väg 824 i Hagfors kommun. FOTO: Thomas Morling, Vägverket.

*Sunnemo-Nore i Hagfors kommun.
FOTO: Göran Mårtensson,
Hagfors kommun.*

*Ås i Hagfors kommun. FOTO Göran
Mårtensson, Hagfors kommun.*

*Nyeds-Hulteby 4:17 i Karlstads kommun.
FOTO: Lars Österberg, Karlstads kommun.*

*Väg 1395III (enskild väg), Älvsbacka i
Karlstads kommun. FOTO: Lars Österberg,
Karlstads kommun.*